

Sporditurvalisus ehk väärkohtlemise tõkestamise reeglid Eesti Tõstesportdiliidus

Eesti Tõstesportdiliit lähtub sporditurvalisuse ehk väärkohtlemise juhtumite puhul EADSE "Spordipersonali käitumisjuhendist laste ja noorte väärkohtlemise ennetamiseks ning juhtumite lahendamiseks". Saadaval [eesti keeles](#) ja [vene keeles](#).

I Mõisted

SPORDIPERSONAL on kes tahes juhendaja, treener, mäenedžer, võistkonna abiline, ametnik, meditsiinitöötaja, füsioterapeut, massöör, kohtunik vm isik spordiorganisatsioonis.

TREENER on sportlasi ja teisi spordis osalevaid isikuid juhendav spordispetsialist, kellel on treeneri kutsekvalifikatsioon kutseseaduse tähenduses.

ABIVAJAV LAPS on laps, kelle heaolu on ohustatud või kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute heaolu (LasteKS § 26).

HÄDAOHUS OLEV LAPS on laps, kes on oma elu või tervist ohustavas olukorras, ja laps, kellekäitumine ohustab tema enda või teiste isikute elu või tervist (LasteKS § 30). Kohustus hädaohus olevast lapsest teatada hädaabinumbri 112 on kõigil isikutel, kellel on olemas teave hädaohus olevast lapsest (LasteKS § 31).

LASTE VÄÄRKOHTLEMINE on mis tahes käitumine lapse suhtes, mis alandab tema füüsilist ja psüühilist heaolu, seades ohtu tema eakohase arengu ja tervisliku seisundi.

SEKSUAALNE VÄÄRKOHTLEMINE on lapse kaasamine igasugusesse seksuaalsesse tegevusse, millega ta ei ole nõus või mille sisust ta ei saa aru ning mille paneb toime täiskasvanu või teine laps, kes on vanuse või arengutaseme poolest vastutus-, usaldus- või võimusuhetes kannatanuga.

- Näiteks treener katsub last sobimatutest piirkondadest treeningu ajal; treeningukaaslased provotseerivad teisi treeningkaaslasi tegema seksuaalse sisuga tegevusi (nt seksuaalse sisuga videoid).
- Seksuaalne väärkohtlemine on kuritegu ning sellest tuleb teavitada politseid.
- Kui seksuaalsuhe ei toimu vastastikusel nõusolekul, on igal juhul tegemist

kuriteoga, sõltumata sellest, kas tegemist on noorte omavahelise suhte või suurema vanusevahega isikutega.

Seksuaalse enesemääramise eapiir on Eestis hetkel 14 eluaastat (karistatav on suguühe või muu sugulise iseloomuga tegu alla 14-aastasega), kuid teatud juhtudel 18 aastat. Kehtiva seaduse järgi on keelatud olukord, kus täisealine astub noorema kui 18-aastasega suguühmesse või paneb toime muu sugulise iseloomuga teo, kasutades ära kannatanu sõltuvust süüdlasest või kuritarvitades saavutatud mõjuvõimu või usaldust (karS § 143 lg 2).

FÜÜSILINE VÄÄRKOHTLEMINE on tahtlik füüsilise jõu kasutamine, mis võib põhjustada lapsele kergemaid, raskemaid või eluohtlikke füüsilisi ja psühholoogilisi kahjustusi. Spordis võib füüsiline väärkohtlemine leida aset näiteks järgmistes olukordades:

- treeningtsükli intensiivsus ületab lapse kehalist võimekust;
- võistleva suunamine või võistlemise toetamine hoolimata vigastusest;
- treener sunnib tegema harjutusi, hoolimata ohust tervisele.

VAIMSE VÄÄRKOHTLEMISEGA tekitatakse pingeseisund, mis võib põhjustada lapse emotsionaalsele arengule raskeid või pöördumatuid kahjustusi. Spordis võib vaimne väärkohtlemine leida aset näiteks järgmistes olukordades:

- pidev kritiseerimine, sarkasmi kasutamine ja ironiseerimine sportlase suunal või tagasisidest ilmajätmine;
- sõimamine, alandamine, mahategemine; mõnitamine;
- sportlase ignoreerimine ja tõrjumine;
- liigse surve avaldamine.

HOOLETUSSE JÄTMINE on vanema, hooldaja jt (sh treeneri) kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel, mis võib kahjustada lapse eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist. Lapse ohutuse tagamata jätmine, sh arvestades lapse sõltuvust täiskasvanust, on näiteks sportlase toidu või joogita jätmine, ebapiisav puhkus ja taastumine, füüsiliselt turvalise treeningukeskkonna mittepakkumine, arenguliselt või kehaliste võimete mõttes ebasobivate treeningumeetodite kasutamine, ületreening ja ülekoormusvigasuste vältimata jätmine, ignoreerimine ning tähelepanust ja tagasisidest ilmajätmine jne. Hooletusse jätmiseks loetakse veel kohasest arstiabist keeldumist ja spordi turvavarustuse mitterakendamist treeningul või võistlusel.

AHISTAMINE on teise inimese soovimatu käitumine, mis loob ebamugavust, alandab ahistatavat ja tema väärikust. Ahistamine võib olla seksuaalne või sooline.

II Käitumine väärkohtlemise ja/või ahistamise kahtluse korral

1. Reageeri ja aita abivajajat, kes on kogunud väärkohtlemist ja/või ahistamist. Reageerimisel tuleb abivajajat uskuda ning tegutseda, lähtudes teadmisesest, et väärkohtlemine on aset leidnud.
2. Kui oled kindel või kahtlustad, et tegu võib olla kuri- või väärteoga, tuleb viivitamatult teavitada politseid. Vajalik on veenduda, et juhtumiga spordiklubi/spordialaliidus tegeletakse (nt kaasates politseid, lasteabi ja juhtkonda) ning rakendatakse vajalikke meetmeid näiteks:
  - pakutakse tuge organisatsiooni teistele lastele ja noortele ning lapsevanematele, kes võivad juhtunust mõjutatud olla ning vajavad ärakuulamist;
  - pakutakse psühholoogilist nõustamist ning teadmisi väärkohtlemise mehhanismide kohta;
3. Ole teadlik, et lapse ütlustes kahtleva või süüdistava käitumise, hoiakute või väljaütlemistega võidakse põhjustada taasohvrustamist kannatanule ning tema perele, samuti kannatanu treeningukaaslastele. Lähtuma peab teadmisesest, et lapse väärkohtlemine on lapse füüsilist ja psüühilist heaolu alandav käitumine, mis seab ohtu tema arengu ja tervisliku seisundi.
4. Paku organisatsiooniga seotud väärkohtlemises kahtlustatavale töötajale võimalust enda seisukohta jagada ning kuula ta ära. Jaga talle infot abivõimaluste kohta vägivaldse käitumise ennetamiseks ning võimalike seksuaalkäitumise probleemide korral abi küsimiseks.

III Kuidas käituda teavitatud väärkohtlemise ja/või ahistamise juhtumi korral

1. Kõiki teateid, vihjeid ja kahtlustusi peab võtma äärmiselt tõsiselt ja nendele tuleb reageerida.
2. Teavitatud juhtumite analüüsimine ja edasiste tegevuste planeerimine on spordialaliidu/spordiklubi tegevjuhi vastutusallas.
3. Kui kannatanu teavitab juhtumist treenerit või spordiklubi/spordialaliidu töötajat, on nad kohustatud edastama informatsiooni tegevjuhile. Tegevjuhi võimaliku huvide konflikti puhul teavitatakse juhatust.
4. Kui kannatanu on täisealine ja ta on teavitanud juhtumist spordiklubi/spordialaliitu, tuleks julgustada teda seksuaalse väärkohtlemise või muu vägivald juhul pöörduma politseisse. Soovitatav on kannatanule pakkuda tuge politseisse pöördumisel ning veenduda, et talle on teada võimalikud psühholoogilise jm abi võimalused.
5. Kui kannatanu on alaealine, tuleb esmalt veenduda:
  - kas alaealise kannatanu vanemad on juhtumist teadlikud või mitte;
  - kas kannatanu on nõus, et vanemad saaksid sellest teada (või ta mingil põhjusel seda ei soovi).
6. Kui vanemad ei tea, kuidas edasi tegutseda, peab abi küsima lasteabist. Klubi poolne täiskasvanu peab võtma vanematega ise ühendust, et teavitada juhtunust ja leppida kokku edasised tegevused. Oluline on, et vastutus ei jääks lapsele.

7. Kui on kahtlus, et väärkohtleja on lapsevanem, tuleb spordiklubil/spordialaliidul aidata last ja pöörduda juhtumi iseloomust lähtuvalt kas kohaliku omavalitsusse, lasteabisse või politseisse.

NB! Kõiki eespool toodud punkte tuleks käsitleda kiireloomulistena.

IV Väärkohtlemise ja ahistamise juhtumite käsitlemine

1. Abi vajavast lapsest tuleb igal juhul teavitada lasteabi telefonil 116 111. Hädaohus lapsest tuleb teada anda hädaabinumbriks 112.
2. Juhatus kehtestab kirjalikult organisatsioonisisesed käitumisjuhised, lähtudes käesolevast juhendist.
3. Juhatus peab juhtumi käsitlemisel hindama võimalikku huvide konflikti ja protokollima sellekohase teabe.
4. Juhatus peab määrama organisatsiooni sees vastava juhtumiga tegeleja(d).
5. Kui juhtum on esitatud politseile, peab spordiklubi/spordialaliit hindama, kas kahtlustatav saab oma tööd seni jätkata.
6. Juhul kui juhtumi käsitlemisel ei ole kaasatud politseid, tuleb asja lahendamisel arvestada kõikide asjaoludega, isegi juhul kui loobutakse süüdistusest või süüdistatava karistamisest. Juhtumikorralduse eest vastutavad töötajad peavad asjaosalistega läbi viima individuaalsed vestlused ja hindama ning analüüsima olemasolevat teavet. Selle põhjal tuleb esitada juhatusele üldistav kokkuvõte, mis sisaldab ettepanekuid edasiseks tegevuseks.
7. Väärkohtlemise juhtumi korral on spordiklubil/spordialaliidul info registreerimise kohustus. See tähendab, et märgitakse üles kõik juhtumiga seotud sündmused, toimingud ja kontaktid, sealhulgas kuupäev, kellaaeg ja juhtumi kirjeldus.
  - Vältida tuleb põhjendamatute küsimuste küsimist ja sellist kannatanu ülekuulamist, mis on kantud pelgalt uudishimust.
  - Näidata ülekuulamisel mõistmist ja hoolivust.
  - Kuulata aktiivselt ning peegeldada kuuldu.
  - Märgata ülekuulamisel võimalikke emotsioone ning käituda hoolivalt.

V Karistused

1. Sõltuvalt juhtumi sisust ja asjaoludest karistab kohus süüdlast karistusseadustiku alusel.
2. Lastekaitseadus (§ 20) seab lastega töötamise piirangu isikutele, kes on seaduses sätestatud rikkumise eest kuritegudes süüdi mõistetud.
3. Eesti Olümpiakomitee võib tunnistada kas omal algatusel või spordialaliidu/spordiklubi ettepanekul treenerikutse kehtetuks.
4. Spordiklubi/spordialaliit karistab süüdlast distsiplinaarkorras, sh võib lõpetada töölepingu.
5. Spordialaliit võib kehtestada süüdlasele spordialal tegutsemise keelu.

Olulised kontaktid:
112 - POLITSEI
116 111 - LASTEABI
682 5985 - EADSE

EADSE info sporditurvalisuse kohta:
<https://eadse.ee/koolitus/vaarkohtlemine-ja-ahistamine/>

EADSE e-kursus: <https://eadse.triagonal.net/online/login/index.php>

Eesti Tõstesportliidu kontakt seoses väärkohtlemisega juhatuse@etl.ee